

משך חכמה על בראשית פרק טו פסוק טו

(טו) תקבר בשיבה טובה - שיעשה תשובה ישמעאל בימיו, (בראשית רבה ל-ד) הנה מעשה אבות סימן לבנים (ע' סוטה לד וב"ר ע' ו) הוא רמז שבני ישמעאל באחרית הימים יתקרבו להאמת ויאמינו בד' אחד (רמב"ן פ' בראשית ב ס"פ ג) ויבדלו מהעו"ג כמוש"כ רבינו (בתשובה ע' הוצאת פריימן סימן שסד) וזה שביקש יצחק (מגלה ו סע"א) על עשו יוחן רשע (ישעיה כו, י) שגם הוא יתרחק מעו"ג באחרית הימים והי' התשובה בארץ נכוחות כו' לכן בל יראה גאות ד' ויהי' עובד עו"ג עד ביום ההוא יהי' ד' אחד כו'.
הי' ד' אחד כו'.

ספר ליקוטי אמרים - אות טז

וישמעאל מונין ללבנה אבל אין משוים חודשיה עם שנות החמה כנודע, והיינו כי הישמעאלים אינם עובדי עבודה זרה וכנודע מדברי הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות (פרק י"א הלכה ז') ובמורה דעה סוף סימן קכ"ג ושאר פוסקים ומיחדים יחוד גמור ומאמינים בהשגחתו בתחתונים ושאר דברים שלקח נביאם מתורתנו כל שורשי האמונה, רק שמכל מקום לא קיבלו עליהם תורת משה ולהתגייר ולהיות בשם ישראל יכנו, ועל כן אין שום חילוק ביניהם לשאר גוים כלל כי משוקעים במה שמשוקעים כמוהם ממש רק גרועים מהם במה שהם כעין יודעים רבונם ומתכוונים למרוד:

....

וישמעאל נולד מאברהם עד שלא נימול דאף דאמרו ז"ל (בראשית רבה שם) דאברהם נקרא גם כן ישראל היינו אחר שנימול אבל תחילתו נקרא בריש חגיגה (ג'). תחילה לגרים, וכן ישמעאל הוא כמו גר שהמיר גירותו וטרם שהיה הכינוי דשם ישראל דהיה יכול עדיין להמיר גירותו שישבו לגיות, וגרע גם כן מצד זה משאר גוים, ותפילת אברהם אבינו ע"ה לו ישמעאל יחיה לפניך (בראשית י"ז, י"ח) פעל זה שאינם עובדי עבודה זרה כלל דזה נקרא יחיה לפניך, כי עבודה זרה ועובדיה נקראים בכל מקום מתים כמו זבחי מתים ובפרק רבי עקיבא (שבת פ"ג ע"ב) דהוקש עבודה זרה למות, אבל אינו חיות באמת כלל רק לפניך כי פני ה' נקרא התגלות ההשגה שבלבבות הנבראים שבהם מסתכלים ומשיגים:

וזה שאמר פני ילכו והניחותי לך (שמות ל"ג, י"ד) כי כל מדת הדין נמשך מן הפנים הללו שיש פנים של זעם חס ושלום, כי בהשגת עצמותו נאמר ופני לא יראו ותכלית הידיעה היא שלא נדע וזהו מראה אחרים, וזהו השגת בני ישראל ונביאייהם שהוא מצד דביקות האמיתי ואהבתו יתברך לישראל, אבל יש גם כן הכרה מצד מדת זעמו חס ושלום כדרך שכתב רש"י (ויקרא י', ג') כשהקב"ה עושה דין ברשעים הוא יראוי ומתקדש, ועל הכרת פנים כזה רומז בפני ילכו שאינו עצמות הפנים דלא יראו רק הגוונים הסובבים הפנים, והתגלות הכרה ישנו גם באומות העולם על דרך ורבים מעמי הארץ מתיידיים כי נפל פחד מרדכי וגו'. וכן אנשי הספינה שהיו עם יונה שיראו יראה גדולה, ותשובת אנשי ננוה, והכרת אבימלך אחר לקיחת שרה וכדומה, כשרואים אמיתות השגחתו יתברך בתחתונים שלא יוכלו להכחישו הם מודים בעל כרחם שיש אלוה משגיח ונופל יראת העונש עליהם, ומצד הגוון וההתגלות נראה זה כהכרת בוראו וירא מפנים ועל דרך זה הוא הכרת הישמעאלים:

ואברהם אבינו ע"ה השיג זה כי אין להם שייכות בעצם לידבק בה' יתברך כלל, וכידוע דיראה אמיתית מושכת אחריה אהבה ממילא, מה שאין כן יראה פסולה זו שאינה אלא באומות העולם דאין להם שייכות לאהבה כלל שהוא רק בישראל דנאמר בהם ואתם הדבקים וגו' אתם ולא שום אומה ולשון כלל, וזה ענין שאין מחברים מנין הלבנה עם החמה דדבר זה הוא על ידי כנסת ישראל המתחברת עם דודה ומקבלת עיבורה ממנו

פירוש הגר"א לספרא דצניעותא - פרק ד

וכן עשו וישמעאל הן קין והבל ולכן עשו הוא הבכור ועבר על שפיכת דמים וגילוי עריות כמ"ש ויבא עשו מן השדה והוא עיף השדה זה גילוי עריות עיף זה ש"ד כמ"ש עיפה כו' (ב"ב ט"ז ב') והוא קין ויהי בהיותם בשדה שאמרו על תאומה יתירה ג"ע והרג את הבל אחיו שם וכן כל עניינו של עשו הוא ענין של קין. וישמעאל הוא הבל ולכן אתבסם יתיר ועשה תשובה. כי האבות הן אדם כידוע ועשו וישמעאל הן ימינא ושמאלא כידוע שור וחמור עשו שור פרים

אבירים וישמעאל שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור (ב"ק מט א') ואמו מארץ מצרים אשר בשר חמורים
בשרם (יחזקאל כ"ג) והן קין והבל כנ"ל. ושלא ידווגו זה לזה כנ"ל לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. והן בעצמן
כלאים של צמר ופשתים. ועשו רצה להזדווג עם ישמעאל ולהחריב את העולם סוד הקדושה סוד יעקב ולכן וישטום
עשו את יעקב כו' וילך אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל. מה עשה הקב"ה סרס את הזכר והרג את הנקבה
כנ"ל. והענין סירוס הוא כמ"ש (קידושין מ' ע"א) הזכות יש לה קרן ויש לה פירות עבירה יש לה קרן ואין לה פירות
כו' והכתיב כו' פרי מחשבותם מחשבה שיש לה פירות הקב"ה מצרפה למעשה כו' ור"ל פירות הוא שבאה לידי
מעשה וזהו הענין שהרג את הנקבה שעיר הנשחט כי בין דכורין בין נוקבין בכ"א יש בחינת זו"נ וז"ש לויתן דו"נ
נבראו כו' והרג את הנקבה שנאמר (ישעיה כ"ז) והרג את התנין אשר בים והוא בחי' הבל ששקעו בימא רבא והוא
שעיר הנשחט כנ"ל והזכר שעיר המשתלח

...

סרסו שאין נעשה פרי מחשבתו דילטוריא שלו שנעשה סניגור כמ"ש שם בר"מ דף ס"ג ע"א מתלא אמרי לכלבא
ארמי ליה גרמי ילחך עפרא דרגליך. והענין כי השעיר המשתלח הוא בחינת עשו שור והוא משמורה שניה
שהראשונה הוא בחינת ישמעאל חמור נוער והשניה כלבים צועקים שהשור הוא שור הממונה על הגיהנם כלחך
השור כמ"ש בפרשת בלק והוא כלב הצועק הב הב לגיהנם כידוע. ארמי ליה גרמי הוא אותו שעיר שלא נמתק
שהנמתק הוא בחינת בשר כמ"ש עצם מעצמי ובשר כו' ויסגור בשר תחתנה רחמי כמ"ש בא"ר דף קמ"ב ע"ב ע"ש.

ספר לשם שבו ואחלמה - ספר הדע"ה חלק ב - דרוש ה ענף א סימן ז

וכתב בספר קהלת יעקב ערך ס"מ בשם מהרח"ו ז"ל כי כל הע' שרים הם תחת רשות ס"מ ורהב. שהם שרי עשוי
וישמעאל וכמ"ש ברע"מ פנחס רמ"ו ע"ב. כי כן הוא עשו וישמעאל הם השורש של כל הע' כמ"ש הגר"א בתיקונים
תיקון ל"ב. ולכן כל זמן שישנו עדיין איזה מציאות לעמלק ימ"ש (והוא ס"מ א"ל אח"ר גימ' עמל"ק ימ"ש) נתעלם אור
הכתר מהכסא כדי שלא יהא לו איזה יניקה ח"ו מאור הצחצוח העליון:

ספר שערי הלשם חלק ב - סימן ב - פרק ג - חטא אדה"ר ותיקונו במהלך הדורות

אמנם מה שאמרו בפ' נח ע"ו א' כי אברהם נפק מניה ישמעאל וכן יצחק נפק מניה עשו יעקב נסב תרין אחתן וכנ"ל
סי' א'. אין הכוונה כי היה להם כ"ז ע"י שלא נשלמו הם ג"כ בהנסיין הזה לגמרי ח"ו. כי האמת הוא שהם יצאו מזה
בשלוש מכל וכל. אך הענין הוא כי הנה הקלקול הכללי דהחטא דעץ הדעת אשר נעשה בכל העולמות בכלל שירדו
ממדרגתם הרבה מאד ונעשה העוה"ז מגושם ומזוהם ע"י שנתערב הרע בטוב כנודע. הנה זה אי אפשר להתקן
מעתה כלל עד ביאת המשיח דוקא כי גמר תיקונו הוא תלוי בהגילוי דהאור הגנוז ושם אין מגיע מעשה בני אדם כלל
וכנ"ל ענף י"ט סי' ה'. וכל מעשה האבות וכל התקון שנתקן על ידיהם בהעולם בכלל. הנה היה רק למציאות ישראל
ולקדושת אור התורה להורידה למטה. אשר כ"ז הוא רק הכנה לתיקון העולמות בכלל אשר לעתיד. ולכן גם אחר
המעשים טובים הגדולים של האבות וגם אחר שיצאו בשלום גם מהנסיין הנז' לא הוחזר העולם למדרגתה
הראשונה שקודם החטא. להסיר הזוהמא מהעולם בכלל. אלא רק שנתקנו הם עצמם להסיר הזוהמא מהם גופה.
ונעשו הם עי"ז מרכבה לשכינה. וכמ"ש ב"ר פ' מ"ז סי' ו' ופ' פ"ב סי' ו'. האבות הן הן המרכבה. להמציא מהם מציאות
ישראל בעולם וליתן להם התורה ולהתגלה בהם בסוף בכל אור התיקון העתידי. והוא הענין דיציאת ישמעאל
מאברהם ועשו מיצחק והנה היה זה מזוהמת החטא דעהד"ע וע"י מעשיהם הטובים פסקה הזוהמא מהם ויצאה
לעצמה. כי לבטלה לגמרי הנה אי אפשר מעתה ר"ל מאחר החטא דעהד"ע אלא רק בתיקון העתידי. וזהו שאמר
הזוה"ק הנז' כי אחר שעמדו אברהם ויצחק בהנסיין הזה ויצאו ממנו לשלום הנה יצא מהם ישמעאל ועשו ופסקה
מהם עי"ז הזוהמא העיקרי דהחטא דעהד"ע ועי"ז נעשו הם מרכבה לשכינה והרי נעשה עי"ז הכנה גדולה בהעולם
לתיקון העתידי וכנ"ז: